

جامعه‌پذیری زنان ایرانی ۱۵ سال پس از قیام مشروطه

است. با درک این موضوع، مدیران و مردان جامعه باید به سطحی از رشد اجتماعی و فرهنگی برسند و بدانند که محدود کردن زنان چیزی جز محروم شدن کل جامعه از استعدادها و توانمندی‌های زنان که رشد جمعی را به دنبال دارد در بر نخواهد داشت.

در پایان، چند نظر و بیان از فرمایشات رهبر معظم انقلاب را از نظر می‌گذرانیم و دیدگاه ایشان را درباره نقش‌پذیری و وظایف زنان مرور می‌کنیم تا چراغ راهی شود برای مردانی که بعضاً پایشان را از اسلام فراتر نهاده‌اند یا نگاه جنسیتی‌شان آن قدر به نگاه انسانی می‌چربد که حضور صحیح و سالم زنان در جامعه را تحت الشعاع قرار داده است.

* اگر کسی بگوید مرد می‌تواند درس بخواند، زن نمی‌تواند، مرد می‌تواند درس بگوید، زن نمی‌تواند، مرد می‌تواند فعالیت اقتصادی انجام دهد، زن نمی‌تواند، مرد می‌تواند فعالیت سیاسی کند، زن نمی‌تواند، منطلق اسلام را بیان نکرده و بر خلاف سخن اسلام حرف زده است. از نظر اسلام، در همه این فعالیت‌های مربوط به جامعه بشری و فعالیت‌های زندگی، زن و مرد دارای اجازه مشترک و همسان هستند. البته بعضی از کارها هست که باب زنان نیست چون با ترکیب جسمانی آن‌ها تطبیق نمی‌کند. بعضی کارها هم هست که باب مردان نیست چون با وضع اخلاقی و جسمی آن‌ها تطبیق نمی‌کند. این موضوع ربطی به این ندارد که زن می‌تواند در میدان فعالیت‌های اجتماعی باشد یا نه. تقسیم کار بر حسب امکانات و شوق و زمینه‌های اقتضای این کار است.

* این که می‌فرماید «من اصبح لا یهتیم بأمور المسلمین فلیس بمسلم» مخصوص مردان نیست. زنان هم باید به امور مسلمانان و جامعه اسلامی و امور جهان اسلام و همه مسائلی که در دنیا می‌گذرد، احساس مسئولیت کنند و اهتمام نمایند چون وظیفه اسلامی است.

* بعضی افراط می‌کنند، بعضی تفریط می‌کنند. بعضی می‌گویند چون فعالیت اجتماعی اجازه نمی‌دهد به خانه و شوهر و فرزند برسیم، پس فعالیت اجتماعی نباید بکنیم. بعضی می‌گویند چون خانه و شوهر و فرزند اجازه نمی‌دهد فعالیت اجتماعی بکنیم، پس شوهر و فرزند را باید رها کنیم. هر دو غلط است. نه این را به خاطر آن، نه آن را به خاطر این، نباید از دست داد. (بیستم اسفند سال ۱۳۷۵)

انقلاب مشروطه، انقلابی که زنان نقش بسزایی در برپایی آن داشتند، سرآغاز شروع فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی به‌ویژه در راستای ادبیات و نشریات شد.

شروع حرکت‌ها و فعالیت‌های زنانه بسیار سخت بود. مادام مار لا سرناد سفرنامه خود درباره زن ایرانی می‌نویسد: در اندرون زن‌ها کم می‌نویسند و کم کتاب می‌خوانند. کتاب و قلمدان جای خود را به آینه و سرمه‌دان داده است.

تولید کتاب و نشریات ویژه زنان پس از انقلاب مشروطه رفته‌رفته افزایش یافت. در این میان می‌توان به کتاب «فضیلت انسانیت است، نه به مرد و زن بودن» و «نامه بانوان»، چهارمین روزنامه ویژه زنان، اشاره کرد. در صدر این روزنامه آمده است: برای بیداری و رستگاری زنان بیچاره و ستم کش ایران. می‌بینیم وضعیت زنان چنان اسفبار بوده است که خود زنان به راحتی از واژه «بیچاره» استفاده کرده‌اند. در آن دوران، گاهی غیرت جاهلی مردان باعث هرز رفتن انرژی و منابع در جامعه می‌شد و پیامدان، جامعه از توانمندی و استعداد ۵۰ درصد جمعیت خود محروم بود. اکنون پس از ۱۱۵ سال که از انقلاب مشروطه می‌گذرد، هنوز هم زنان از برخی حقوق خود برای حقی دیگر دست می‌کشند. این در حالی است که فعالیت‌های اجتماعی منافاتی با وظیفه مهم فرزندپروری و همسرمداری ندارد. اگرچه مسئولیت مهم و اساسی فرزندپروری و همسرمداری در کنار فعالیت اجتماعی سخت است و بار بیشتری بر زنان تحمیل کرده است، برای زنان محدودیتی ایجاد نمی‌کند.

البته بعد از ۱۱۵ سال، باز داریم به همان نقطه می‌رسیم که زنان ایرانی به جای نوشتن، خواندن و انجام فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی مناسب و ارزشمند، به آینه و سرمه‌دان می‌پردازند. در این برهه زمانی که از غیرت جاهلی مردان چیزی باقی نمانده است، کمتر زنانی هستند که از این فرصت در راستای رشد فعالیت‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی استفاده کنند. دلیل این فرصت‌سوزی‌ها هنوز هم نگاه معیوب جنسیتی و فرهنگی مردان به رشد و تعالی زنان است.

زنان برای ثابت کردن خود به جامعه باید تلاشی چند برابر مردان از خود بروز دهند. مسیر تعالی‌ای که جامعه برای مردان کرده مسیر کم‌اندازتری

مشارکت، خانواده و آرامش؛ کلیدواژه‌های رسانه‌های زنانه

مهم‌ترین مفهومی که در حوزه زنان با آن سر و کار داریم زنانه شدن فضا و برنامه‌ها به‌ویژه در کلان‌شهرهاست. باید توجه داشت که فضاهای شهری و برنامه‌های توسعه شهری باید ویژگی‌های دموکراتیک و قابل دسترسی بودن را برای همه گروه‌ها داشته باشند. توجه به فضاهای شهری متناسب با نیازهای زنان، مشارکت زنان خانه‌دار در عرصه‌های اجتماع محلی، توجه به زنان آسیب‌دیده، تلاش برای ارتقای نقش مدیریت زنان و ایجاد شهری شاد و آرام، از مهم‌ترین رویکردهای نگاه زنانه به شهرهاست.

از یک سو، زنان دارای توانمندی‌ها و ظرفیت‌های بسیاری هستند که همگان به آن واقف‌اند. در برخی احادیث نیز از قول بزرگان دین بر این ظرفیت‌ها تأکید شده است. دیدن این ظرفیت بخشی از داشتن نگاه زنانه به توسعه شهرهاست. درباره لزوم توجه به زنان و جایگاه ایشان در برنامه‌های شهری، باید به دنبال نگاه زنانه در ساخت شهرها باشیم.

پیش‌نیاز این نگرش در برنامه‌های شهری وجود ناظران و افرادی به‌هوش است که این نگاه را یادآور شوند. رسانه به عنوان صدای رسای جامعه قادرند با نگاه هوشمند خود علاوه بر بررسی و رصد امور شهری و تحلیل کارکرد رخدادها و برنامه‌های شهری برای همه گروه‌های اجتماعی از جمله جامعه زنان، بستری فراهم برای ایجاد رضایت همه‌جانبه در جامعه به وجود آورند.

زنان جایگاه ویژه‌ای از لحاظ تربیتی دارند زیرا یک خانواده را تربیت می‌کنند و تربیت خانواده به نوعی تربیت جامعه است و باید اهمیت و شأن این جایگاه در جامعه دیده شود.

به موضوع دیده شدن، اهمیت دادن و مشارکت دادن زنان در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها از هر سمتی که نگاه شود ارزشمند است و به نفع همه اقشار جامعه خواهد بود.

رسانه و مطبوعات قادرند این الزام را در شهر پیاده و محقق کنند. موضوع تسهیل عبور و مرور در شهر، امکان تعلق داشتن به همه جای شهر، نظافت و روشنایی بیشتر در ایستگاه‌های قطار، اتوبوس و مترو، وجود توالت‌های عمومی بهداشتی برای زنان، بستر مراودات اقتصادی و نقش آفرینی دارای ارزش افزوده مالی، همه و همه، از الزامات ساخت شهرها با نگاه زنانه است که در رصد رسانه و مطبوعات باید مورد توجه قرار گیرد.

در واقع، موضوعات شهر باید با در نظر داشتن نیازهای همه اقشار تبیین شود.

پر واضح است که وجود نشریات اختصاصی به دغدغه‌های حوزه زنان و به الزامات ساخت شهر با در نظر داشتن نگاه زنان از ضرورت‌هاست.

بنابراین رسانه‌های زنان اگر در شهرها دیده شوند، می‌توانند چشم و گوش مدیران شهری باشند، رسانه‌هایی که می‌دانند دغدغه اصلی شهر چیست و چه باید کرد. غفلت از حوزه زنان، بی‌گمان زمینه‌ساز آسیب‌های اجتماعی است و چه خوب است که بتوان از طریق مطبوعات و رسانه‌ها به مشکلات زنان بیش از پیش آگاه بود.

در این میان، حمایت از فعالان حوزه زنان، بانوان خبرنگار و همه کسانی که دغدغه اصلی آن‌ها ارتقای جایگاه زنان و نیز رفع موانع و مشکلات است می‌تواند راهگشای بهبود مسیر باشد.

